

Puun riittävyys puhuttaa taas

Nyt kun metsäteollisuus suunnittelee miljardiluokan uusia tehtaita sekä Äänekoskelle että Kuopioon, puun riittävyys on alkanut taas puhuttaa. Teollisuuden huoli puusta on syvä, mutta se ei ole uusi.

Jo sotien jälkeen hämmötti sellun raaka-aineen pula. Vuonna 1953 vuorineuvos Ralph Erik Serlachius ja professori Risto Sarvas toivat Tanskasta 5 000 kappaletta nopeakasvuisen viljelypajun pistokkaita. Sarvas istutti ne Luonnonvarakeskuksen (entisen Metsäntutkimuslaitoksen) koekentille ja kasvatti niitä parinkymmenen vuoden ajan mahdollisena uutena sellupuuna parinkymmenen vuoden ajan. Kasvatusmenetelmä sai nimen metsäpuiden lyhytkiertoviljely.

Puuvajeen uhka kasvoi 1970-luvun alussa niin, että Suomen Itsenäisyyden Juhlavuoden Rahasto (Sitra) rahoitti viisivuotisen lyhytkiertopuun kasvatus- ja käyttöprojektin. Sen näkyvin saavutus oli tervolalaisen Kyösti Pallarin keksimä hakepuimuri.

Sitran kokeista näki pisimmälle MTK:n puheenjohtaja Veikko Ihamuotila, itsekin maineikas metsänkasvattaja. Ihamuotila ehdotti 1977, että maa- ja metsätaloustuottajat reivaisivat suuntaa ja alkaisivat viljellä liikapelloillamme lyhytkiertopuuta.

Sellun menekki maailmalla heikkeni 1970-luvun öljykriisien myötä. Huoli puusta selluksi poistui, mutta tilalle tuli huoli kotimaisesta energiasta. Metsäviljelmiä tarjottiin ensimmäisen kerran bioenergiaksi.

Metsäviljelmien jatkotutkimusta ohjaamaan perustettiin vuonna 1978 energiametsätoimikunta, jonka johtoon tuli Haapavedeltä lähtöisin oleva suoprofessori Olavi Huikari. Toimikunnan merkittävin saavutus oli Kannukseen 1979 perustettu Energiametsäkoelasema.

Sitten energiametsätoimikunnan aikojen metsäviljelmiä on tutkittu hajanaisesti, ilman selvää tavoitetta. Viimeisen puulajeja (rauduskoivu, hieskoivu, harmaaleppä ja lyhytkiertopajut) vertailevan kokeen viljeli tohtori Jyrki Hytönen Haapaveden Piipsannevalle vuonna 1986.

Nykyinen huoli puun riittävydestä teollisuudelle muistuttaa 1950- ja 1970-lukuja. Silloin tutkimus vastasi nopeasti kehittämällä uutta metsäviljelyä. Niin soisi tapahtuvan nytkin.

Tilanne on kuitenkin päinvastainen. Metsäntutkimuslaitos (Metla) sulautettiin vuoden 2015 alussa valtakunnalliseen Luonnonvarakeskukseen (Luke). Muutamia alueellisia koeasemia uhkaa lakkautus.

Metla tunnettiin alun perin nimellä Metsätieteellinen koelaitos. Se pohjautui alueellisten koeasemien verkkoon. Yhteinen tavoite oli edesauttaa metsänkasvattajia tuottamaan lisää suomalaista puuta sekä sahaukseen että selluksi.

Metsäteollisuus tarvitsee tuekseen 2010-luvun metsäviljelmiä. Puuta tulisi viljellä myös vastapainoksi alati kasvavalle vanhojen metsien suojelun tarpeelle. Nopeasti kasvavalla lisäpuulla voisimme karistaa uusia biotuotetehtaita huolettavan riittävyyden ongelman.

Veli Pohjonen
Metsänhoitotieteen
dosentti
Helsingin yliopistossa
Kuusamo